

תרגומא

הפקה: אגודת המתרגמים בישראל
עריכה: נירה ברק, נינה רימון דיויס, סוזי שפירא
עיצוב: סופי דגני

כל הזכויות שמורות ©

זמן אינני

- 3 ..... דבר היו"ר – פסקל אמוזיג-בוקספן
- 4 ..... המתרגם כעסק או "לא הספקתי לעבוד היום בכלל" – יוסי רוזנמן
- 9 ..... ראיון עם המתרגמת ג'סיקה כהן – עמי ארגמן
- 14 ..... Networking for Translators – רות לודלום
- 18 ..... טיפים ארגונומיים שלא תמצאו בספרי ארגונומיה – גיל בן-טובים
- 20 ..... תרבויות מנוכסות ותרגומים: תרגום "נכון" "לא נכון" – שחר פלד
- 24 ..... דברים שמניין – ד"ר הדר פרי
- 25 ..... The Pantomime Problem – מאיר טורנר
- 29 ..... רשימת בעלי תפקידים וחברי ועד האגודה

חברים יקרים שלום,

בתקופה זו של החלטות חדשות לרגל השנה החדשה, ברצוננו לחדש את המסורת ארוכת הימים של פרסום הגיליון הרבע-שנתי של תרגימא, מתוך רצון לעדכן אתכם בנעשה במקצוע בישראל ובעולם.

זוהי גם הזדמנות לברך את כולכם לכבוד **יום המתרגם הבינלאומי**. ב-30 בספטמבר חגגו אירגוני מתרגמים רבים ברחבי העולם את **יום המתרגם הבינלאומי**. התאריך הוא גם יום הירונימוס (או גירונימוס) הקדוש, פטרונם של מתרגמים, מלומדים, עורכים, וספרנים. בתאריך זה, מתרגמים ברחבי העולם חוגגים את יום המתרגם, מקצוע שמניין שנתי כמניין שנות המין האנושי.

הירונימוס הקדוש היה אמנם בין ראשוני הנוצרים - הוא הפיק את התרגום הראשון של התנ"ך מעברית ללטינית וכתב חיבורים על אמנות התרגום - אך **יום המתרגם הבינלאומי** הוא חג חילוני במובהק. מטרתו הראשונה במעלה היא להגביר את המודעות למקצוע התרגום ולקדם את מטרותינו.

כיום, מתרגמים הם מומחים לתקשורת בין-תרבותית ושותפים עסקיים חיוניים. כדי להתמודד בהצלחה עם אתגרים חדשים אלה חשוב שנפתח מיומנויות חדשות וניפתח לדרכי חשיבה ולגישות חדשות.

וזו בדיוק תכליתה של אגודת המתרגמים הישראלית - ליצור תחושה חזקה של קהילה, לקדם את המקצוע, לשפר את כישוריהם של חברי האגודה ולהעצים אותם.

אני מאחלת לכולכם שנה פורייה ומוצלחת.

פסקל אמוזיג-בוקספן
יו"ר אגודת המתרגמים

המתרגם כוסק

אן "לא הספקתי לראות היום הכללי"

מאת: יוסי רוזנמן

"לא הספקתי לעבוד היום בכללי", התלונן באוזניי עמית שלי. "בבוקר לקחתי את המחשב לתיקון, אחר כך הייתי צריך להכין את החומר לרואה החשבון, טסתי להביא את המחשב חזרה ובדרך עברתי דרך רואה החשבון ודרך הבנק להפקיד צ'ק, וכשחזרתי בזבזתי חצי שעה בהכנת הצעת מחיר לפרויקט".

מתרגמים רבים (ועצמאיים באופן כללי) רואים בכל דבר שאינו תרגום פרופר (או עבודה ישירה על המוצר) בזבוז זמן. עבורם "עבודה" היא ישיבה מול המחשב והקלדה של תרגום. הם אינם מבינים שבעצם כמתרגם עצמאי הם עסק לכל דבר - עסק שזקוק לניהול, הנהלת חשבונות, שיווק, פרסום, שירות לקוחות, פיתוח, תחזוקה וכל התפקידים המנהליים שיש בכל עסק.

ישנם מתרגמים שעדיין שבויים במנטליות של שכירים. עד כדי כך, שראיתי מקרים של מתרגמים שלא קיבלו תשלום על עבודתם (בעיה כאובה בפני עצמה) וחשבו לתבוע את הלקוח על הלנת שכר. כמתרגמים עצמאים עלינו להפנים שאנחנו עסק וללמוד לחשוב ולפעול כמו עסק. אנחנו למעשה חובשים את כל הכובעים בעסק - החל במנקה, עבור בפועל הייצור, וכלה בהנהלה הבכירה והדירקטוריון.

חלק מהתפקידים העיקריים בעסק כוללים:

- ניהול
- שיווק ופרסום
- שירות ושימור לקוחות
- השתלמות מקצועית
- פיתוח
- כספים
- תנאי עבודה
- מנהלה

על כל אחת מהנקודות האלה לא רק שאפשר לכתוב פוסט בפני עצמו, אלא גם ספר (ואכן, רבים נכתבו), אבל אני רק אגע בהן בקצרה. כמובן שאני לא מתיימר להיות מומחה בניהול עסקים, אלא רק להביא את נקודת המבט שלי והתובנות שלי כמתרגם טכני עצמאי.

ניהול

כעצמאים אנחנו קודם כל המנהלים של העסק, וכמנהלים אנו צריכים לקבוע יעדים עסקיים, אסטרטגיה להשגת היעדים ומדדים כדי לבדוק אם היעדים הושגו. כן, גם אם אנחנו "רק" מתרגמים. בתרגום קל מאוד להיסחף לשגרה, דשדוש במקום ורדיפה אחרי הזנב - עבודה מסביב לשעון בגלל מועדי הגשה לחוצים ו/או קבלת כל הצעת עבודה, בכל מחיר שמוצע לנו, כי אם נבקש גרוש יותר הלקוח ימצא מיד עשרות מתרגמים רעבים שיעוטו על העבודה.

אבל האם אי פעם עצרתם לחשוב מהם היעדים העסקיים שלכם? כמה העסק שלכם צריך להרוויח ותוך כמה זמן עליו להגיע לרווח הזה כדי שתהיה לו הצדקה כלכלית? אולי בכלל העסק לא כדאי ועדיף לחפש עבודה כשכיר או לפתוח עסק אחר? אולי העסק מתקדם יפה, אבל אנחנו לא רואים זאת ומתוסכלים בגלל שנדמה לנו שהוא לא מצליח?
או מה תרצו להיות כשתהיו גדולים? סוכנות תרגום חובקת עולם, מרצה בבית ברל או מתרגם מבוקש עתיר תעריפים? האם להתמקד בנישה מסוימת או להתפרש על תחומים רבים?

שיווק ופרסום

חבר שלי אמר לי פעם שאנחנו העצמאיים אף פעם לא ישנים. אם אין עבודה, אנחנו לא מצליחים להירדם בלילה מרוב דאגה, ואם יש הרבה עבודה, אנחנו לא ישנים כדי להספיק לגמור אותה. אז כשיש עומס של עבודה, בגלל פרויקט גדול לדוגמה, אין זמן לעסוק בשיווק וגם לא מעוניינים שתיכנס עוד עבודה, אחרת נקרסו. לכן, לפעמים במשך זמן רב לא עושים דבר בעניין. כשנגמרת העבודה, עומדים לפני שוקת שבורה ואז נכנסים לאטרף של שיווק.
הבעיה היא שבשיווק חולף זמן עד שרואים תוצאות ואז במשך ימים ולפעמים שבועות פשוט אין עבודה. ועסק אינו יכול להרשות לעצמו להישאר בלי עבודה במשך ימים ושבועות. לכן, מאמץ השיווק והפרסום חייב להיות מתמשך ועקבי. אפשר להגביר או להוריד את המינון, אבל אסור להפסיק. אם יש לנו יותר מדי עבודה, מה טוב, אפשר להעביר לקוחות פחות טובים לעדיפות נמוכה יותר. אם אין מספיק עבודה, צריכים להיות יצירתיים ולהשתמש בערוצי פרסום ושיווק מגוונים יותר, כמו פורומים, רשתות חברתיות, קבוצות נטוורקינג ועוד.
פתרון נוסף הוא יצירת שיתופי פעולה אסטרטגיים עם עמיתים - העברה זה לזה של עודפי עבודה, עבודה משותפת על פרויקטים גדולים שמחייבים מספר מתרגמים, גיבוי במקרה של נסיעה/ מחלה/מילואים וכדומה.

שירות ושימור לקוחות

לקוחות קיימים אסור להזניח. הרבה יותר קל לשמור על לקוח קיים מאשר להשיג לקוח חדש.
ודאי מיותר להזכיר שצריך לתת שירות מעולה, אבל צריך גם לשמור על קשר רציף עם לקוחות ולהיות עם יד על הדופק. אם היקף העבודה מלקוח מסוים מצטמצם בצורה משמעותית או שלקוח "נעלם" לו לפתע, כדאי ליצור קשר ולרחרח אם הכל בסדר.
לא כל הלקוחות מתלוננים אם משהו לא היה בסדר. יש כאלה שפשוט עוברים לספק אחר וזהו. לפעמים גם מתחלף מנהל פרויקטים או מזכירה בכאלה שאינם יודעים את יוסף - אז כדאי ליידע אותם ולהבהיר להם שאתם קיימים, חיים ובוועטים.

השתלמות מקצועית

כאנשי מקצוע אנחנו חייבים להיות מעודכנים בתחום שלנו, הן בתחום הלשון, כלי העבודה העיקרי שלנו, והן בתחום ההתמחות שלנו בתרגום, בין אם זה טכני, משפטי, שיווקי או אחר. גם השתתפות (אפילו פסיבית) בפורומים באינטרנט, כמו פורום תרגום ועריכה בתפוז או אגינדה, או ברשימות תפוצה כגון Heblist, מהווה השתלמות מקצועית. פרט לאפשרות להסתייע בעמיתים כשנתקלים בבעיות, עיון בשאלות ובתשובות של אחרים יכול להיות מאלף ולתת רעיונות שלא חשבנו עליהם או מידע שלא ידענו שקיים אפילו.

כמובן שאם אנחנו מתמחים בתחומים מסוימים, כדאי לקרוא באופן קבוע כתבי עת ועיתונים הן מקוונים והן מודפסים וגם להשתתף בפורומים ורשימות תפוצה באינטרנט באותם תחומים. כנסים מקצועיים (כמו של אגודת המתרגמים) הם דרך נוספת לרכישת ידע.

כפי שהזכרתי בסעיף השיווק והפרסום, פורומים, רשימות תפוצה, כנסים וכדומה יכולים לשמש גם כלים מצוינים לשיווק, פרסום ומיתוג. רק שימו לב, צריך לעשות זאת בעדינות, בטקט ובצורה חכמה, אחרת תשיגו את התוצאה ההפוכה.

פיתוח

החידושים הטכנולוגיים לא פוסחים על תחום התרגום, בפרט בתרגום הטכני, אך לא רק. אם לפני 15 שנה שאלו אותי כמה עולה לתרגם וכמה עולה להקליד ולהדפיס את התרגום, היום כבר מצפים ממני לספק מסמך מעוצב ומוגמר, מוטב כקובץ PDF מוכן לדפוס, או לתרגם טקסט ששוחה במרק של קוד HTML או XML, כל זאת ללא תוספת תשלום כמובן. כיום רוב המתרגמים (פרט למתרגמים של סיפורת, פרוזה ושירה אולי) חייבים להתעדכן ללא הרף בחידושים בתחום התרגום בסיוע מחשב (CAT - Computer Aided Translation), כגון כלי זיכרון תרגום (Translation Memory) דוגמת Trados SDL, או מערכות לניהול תרגום (Translation Management Systems) כמו ה-TMS של SDLX. אם תרצו לעבוד בתחום הלוקליזציה, כדאי גם שתתרגלו לקללות כמו Helium, LocStudio, Passolo ועוד כלים רבים ולא כל כך טובים.

ובכן, חלק מהכלים האלה עולים כסף, והרבה, חלק מהם ניתנים ללא תשלום, והייתם מעדיפים לא להיתקל בהם כלל (תאמינו לי), אבל כולם מחייבים להשקיע זמן כדי ללמוד להשתמש בהם כהלכה. הזמן שלכם, כמובן, והרבה ממנו + בונוס עצבים מרוטים.

כדי לעבוד בכל הכלים המשוכללים הללו, או אפילו סתם ב-Office של Microsoft, צריך חומרה. פירוש הדבר מחשב, ציוד היקפי, חיבור לאינטרנט (כמה שיותר מהיר תודה רבה), פקס/מדפסת/סורק וכדומה. גם כאן העלויות לא זניחות כלל, בפרט אם ניקח בחשבון שאם משתמשים בתוכנות מתקדמות צריך מחשב די חזק ולהחליף אותו כל 3 שנים לפחות.

כספים

כן (אנחה)... בדרך כלל זה הצד החלש אצלנו, משום מה. לאסוף חשבונות של הוצאות, להוציא חשבונות ללקוחות, להביא לרואה החשבון את המיליון ואחד מסמכים לדו"ח השנתי, כל העבודה הבירוקרטית הזו... אבל זה עוד כלום...

כשמדובר בגבייה, איכשהו תמיד אנחנו מרגישים אשמים ולא נעים לנו לנדנד ללקוח, כאילו הכסף מגיע לנו בחסד ולא בזכות, ואנחנו סתם קפיטליסטים מגעילים ורודפי בצע. מה לעשות, גם לגועל נפש הזה צריך לדאוג בסופו של דבר, אם אנחנו לא ממש רוצים לקבל טלפון ממנהל העו"ש, או גרוע יותר, ממנהל הבנק, או לחילופין, מכתב אהבה ממע"מ, מס הכנסה או ביטוח לאומי.

תנאי עבודה

הגישה הרווחת היא שמתרגמים הם לא ממש יצורי אנוש ולכן גם אין להם צרכים אנושיים. שבתות? חגים? מחלה? חופשה? שינה? פנסיה? חיסכון? יוק! כל אלה מותרות שמיועדות לבני אדם מהיישוב, לא לנו.

אם הייתם עובדים כעוזרת בית, חוץ מזה שאולי הייתם מרווחים יותר, אז גם למעסיק שלכם הייתה חובה לתת לכם ימי מחלה וחופשה ולשלם עבורכם ביטוח לאומי. אבל מכיוון שבחרתם מרצונכם החופשי להיות עצמאיים, לא מגיע לכם כלום, למרות שאתם משלמים ביטוח לאומי יותר מכל שכיר. תצטרכו לדאוג לכל זה, וגם לפנסיה וקרנות השתלמות וכו', בעצמכם. וכדאי לעשות את זה. מאוד.

מנהלה

למרות שרוב המשרד שלנו נמצא למעשה בתוך המחשב, עדיין מדי פעם אנחנו זקוקים לאיזה אטב, חתיכת נייר ועט (רחמנא ליצלן), חותמת (אה?) וכו', שלא לדבר על כיסא, שולחן, פח אשפה... בקיצור, צורכי משרד. גם לזה אנחנו צריכים לדאוג בעצמנו ובמו כספנו.

לסיכום

גם אם אני, את או אתה "רק" מתרגמים עצמאיים קטנים, וגם אם כל העסק שלנו מסתכם במחשב מיושן ומדפסת מקרטעת בפניה נידחת בסלון, חדר השינה או חדר הכביסה, המשימות שמוטלות עלינו הן עדיין כשל עסק לכל דבר, כמו חברה עם עובד מיוחד או מחלקה שלמה שמטפלים בכל אחד מהתחומים.

וכן, צריך לשבת ולתכנן ולהקצות זמן ומחשבה לכל אחד מהדברים שדיברתי עליהם ונוספים. מדי פעם כדאי גם לדסקס ולעשות סיעור מוחות עם חברים, עמיתים, בני זוג וכל מי שיכול לתת לנו פרספקטיבה שונה ותובנות חדשות.

כל זה פירושו זמן, זמן, ועוד זמן - לא זמן מבזבז, אלא זמן שמושקע בעסק. ויש גם הוצאות, לא מעט, והן לא בזבז, אלא השקעה בעסק. לכן, התעריפים שאתם גובים מהלקוחות שלכם צריכים לכסות ולשקף גם את הזמן הזה וגם את ההוצאות הנלוות, לא רק את המוצר נטו.

יוסי רוזנמן הוא מתרגם טכני, כתב טכני ומומחה ללוקליזציה.
הרשימה הופיעה במקור כפוסט ב"קפה דה-מארקר"
www.cafe.themarker.com/user/220405

האיין זאס המתרגמת ל'סיקה כהן

מאת: עמי ארגמן

כאשר קראתי את "אשה בורחת מבשורה" מאת דויד גרוסמן, לא אחת עצרתי לאחר קריאתו של קטע כלשהו והרהרתי בחלחלה, "איך אפשר לתרגם דבר כזה?" ובכל זאת נמצאו כמה מתרגמים אמיצים שהעזו לתרגמו לשפות אחדות... אחת מהם היא ג'סיקה כהן, שתרגומה לאנגלית, *To the End of the Land*, יצא לאור בהוצאת Knopf בספטמבר 2010. ג'סיקה, ילידת אנגליה, עלתה לישראל עם משפחתה בגיל 7, ובשנות העשרים לחייה עברה לארה"ב, שם סיימה (בין היתר) תואר שני בתרגום באוניברסיטת אינדיאנה ועבדה בלוקאליזציה ב"מיקרוסופט". היא התחילה לעבוד כעצמאית בתרגום טקסטים כלליים, אקדמיים, עסקיים ומשפטיים מעברית לאנגלית ולהיפך. יפה, אך מה לכך ולתרגום ספרותי?

בהתחלה, כתחביב, ניסיתי ידי בתרגום סיפורים ושירים בעברית שעדיין לא תורגמו לאנגלית. התמקדתי בתרגום מעברית לאנגלית, שפת אמי, המעניקה לי שליטה בניואנסים ובסגנון הדרושים לתרגום ספרותי מוצלח. לאחר שפרסמתי כמה תרגומים ספרותיים, חשתי שזה מה שאני רוצה לעשות כשאהיה גדולה... כיום אני מקדישה כשני שלישי מזמן עבודתי לתרגום ספרותי, ואת השאר לתרגומים טכניים, למרות שמבחינת ההכנסה היחס הפוך, כי תעריפי תרגום ספרותי עדיין נמוכים יחסית לסוגי תרגום אחרים.

אילו ספרים נוספים תרגמת?

הספר הראשון היה "שרה שרה" מאת רונית מטלון. אח"כ, "בגוף אני מבינה" מאת דויד גרוסמן; אוסף מאמרים בחיבורו (באנגלית *Writing in the Dark: Essays on Literature and Politics*) "שואה שלנו" ו"העולם, קצת אחר כך" מאת אמיר גוטפרינד; "תאונות" ו"עדן" מאת יעל הדיה; "1967: והארץ שינתה את פניה" מאת תום שגב; וסיפורים קצרים מאת חנוך לוין, אגור שיף, ומשה רון.

מה הגישה שלך לתרגום ספרותי מעברית לאנגלית?

אני נוטה לשפוט כל ספר, כל משפט, ואפילו כל ביטוי או מילה, כמקרה נפרד שמצריך גישה נפרדת. יש כל כך הרבה מרכיבים שחוברים יחד בטקסט - קולות, דמויות, רקע תרבותי/היסטורי, השפה המיוחדת לכל סופר ולכל דמות, וכמובן הקונטקסט - שקשה, ואפילו הרסני לתרגם על פי תורה אחת. בהחלט יש לי כמה עקרונות וקריטריונים שלדעתי יוצרים תרגום טוב, אבל הם גמישים ומשתנים עם הזמן. מעל לכל, אני מאמינה שחשוב לשחזר עד כמה שאפשר את חוויית הקריאה בספר המקורי עבור הקוראים בשפת היעד.

ספרי לנו קצת על יחסי העבודה עם מו"לים בארה"ב...

היחסים איתם מצויינים בדרך כלל. רוב העבודה שלי נעשית מול העורך, וכל העורכים שעבדתי איתם עד היום היו מעולים. כל עורך וסגנונו - יש שעורכים ביד קלה, ויש שמכסים את כתב היד בכל כך הרבה הערות עד שלא ניתן כמעט לראות את המקור. אבל אפילו במקרים כאלה, אני מוצאת שכמעט תמיד העריכה משפרת את התרגום.

... ועם סופרים בישראל.

התמזל מזלי ועבדתי עם סופרים נפלאים, הן כאמנים והן כאנשים. ברוב המקרים, הסופרים בעצמם לא קוראים את התרגום כולו. לפעמים הם קוראים קטעים מסוימים, ו/או מקבלים חוות דעת מאדם שהם סומכים על דעתו (עורך, סוכן, או חבר). היו מקרים מעטים שבהם סופר שקרא את התרגום העלה השגות לגבי התרגום של קטע מסוים, אבל תמיד הצלחנו למצוא פתרון. במהלך העבודה, אני נוהגת לשלוח מדי פעם רשימת שאלות לסופר ותמיד מקבלת תשובות והבהרות. אני משתדלת גם להיפגש עם הסופרים כשאני נמצאת בארץ, החוויה תמיד חיובית. במקרים שבהם הזדמן לי לדבר פנים אל פנים עם הסופר במהלך התרגום, תמיד יצאתי מהפגישה עם עצות מועילות ולעתים אפילו עם נקודת מבט חדשה על הספר. מתרגמים נוהגים להתבדח שהסופר הכי נוח לתרגום הוא סופר מת! אבל הנסיון שלי עם הסופרים שתרגמתי (שיחיו...) היה רק טוב.

והדברים אמורים גם לגבי דויד גרוסמן?

מכל הסופרים שאיתם עבדתי, גרוסמן הוא המקפיד והמדויק ביותר במלאכת הכתיבה. הוא זכר מיד כל מונח ומילה ששאלתי אותו לגביהם, והצליח תמיד להסביר לי בדיוק למה הוא השתמש בהם ומה ההקשר שניסה להעביר. הוא תמיד השיב במהירות לשאלות ששלחתי, והתעניין הן באספקטים כלליים של התרגום והן בקטעים מאוד פרטניים בטקסט. עם זאת, הוא נתן לי יד חפשית לפרש ולתרגם את הטקסט ע"פ הבנתי. אני חושבת שקשה לסופר לראות את ה"בייבי" שלו עובר שינוי צורה בתרגום ויוצא משליטתו. אבל אני מאמינה שרוב הסופרים יודעים שבעצם, ברגע שספר שהם כתבו יוצא לאור, הוא יוצא משליטתם והופך ל"רכוש" של כל מי שקורא אותו. חשוב לי להרגיש חיבור לטקסטים שאני מתרגמת, והתחושה שגם לי יש קצת "בעלות" על הספר מאפשרת לי להשקיע לתרגום את מלוא העניין והיצירתיות. סופרים כמו גרוסמן, המבינים את התהליך הזה, זוכים בסופו של דבר לתרגום טוב יותר מאלו שאינם מפרגנים למתרגם.

קראת את "אשה בורחת מבשורה" לפני שקבלת אותו לתרגום?

אני תמיד קוראת את הספרים שאני מתבקשת לתרגם לפני שאני מסכימה לכך. חשוב לי לאהוב ולהעריך את הספרים שאני מתרגמת. את הספר הזה קראתי עוד לפני שיצא לאור, ולא היה לי שום ספק שזה ספר שאני רוצה לתרגם.

לא נבהלת קצת, לפחות מאורכו?

כבר תרגמתי כמה ספרים בני למעלה מ-400 ואפילו 500 עמודים, כך שאורך הספר לא הרתיע אותי. אבל כמובן שהנושא והמטען הרגשי העצום של הספר היוו אתגר רציני וקצת מפחיד. ברגע שהספר יצא לאור והביקורות התחילו להתפרסם, היה לי ברור שגם התרגום ייצור התעניינות עצומה ויבחן תחת זכוכית מגדלת, מה שכמובן הגביר את החששות. אולם כשהתחלתי לתרגם ושקעתי בסיפור, החששות התנדפו והתחלתי להרגיש שהחיבור שלי עם הספר יאפשר לי לעשות עבודה טובה.

אילו אתגרים ייחודיים עמדו בפניך בתרגום זה?

יש בספר מונחים רבים מישראל של שנות ה-60, שקשה מאוד לתרגם אותם כך שיהיו ברורים לקורא שאינו מתמצא. למשל, בקטע הראשון, שמתרחש ב-1967, כאשר גיבורי הספר היו נערים מתבגרים, אומרת אורה לאברם:

עכשיו תשתוק ותקשיב. זה לפי 'טדריסה בום', מכיר?
בטח מכיר, אמר אברם [...]
אורה שרה ותופפה על ירכה את הקצב:
וכשיצאנו למשחק, טדריסה בום,
נתנו לנו מדריך נחמד, טדריסה בום,
שתפקידו היה לעזור, טדריסה בום,
שלא נטעה ושנדע לחזור...

לא הכרתי את השיר 'טדריסה בום' ולא הצלחתי למצוא אף התייחסות אליו במקורות הרגילים (האינטרנט, ספרים כגון "איפה היינו ומה עשינו" של דנקנר וטרטקובר, או המילונים של נתיבה בן-יהודה ודן בן-אמוץ). כשפניתי לגרוסמן, זכיתי לא רק להסבר אלא גם להדגמה! הוא שר לי כמה בתים מהשיר ואמר: "לא יודע מה תעשי עם זה." בסוף החלטתי ליצור שיר מקביל באנגלית ולתעתק את הביטוי "טדריסה בום". ידעתי שלרוב הקוראים באנגלית לא יהיה מושג מה זה "טדריסה בום", אך היה לי ברור מההקשר שמדובר בפזמון שהיה מוכר בזמנו ושאורה המציאה לו מילים חדשות, וממילא גם רוב הקוראים בעברית לא הכירו את השיר, עד כמה שהצלחתי לברר. התוצאה באנגלית:

Now be quiet and listen. It's to the tune of "Tadarissa Boom," d'you know it?
Of course I do, said Avram...

Ora sang, drumming the beat on her thigh:
We set off on a treasure hunt, Tadarissa Boom,
Our counselor was a real hunk, Tadarissa Boom,
He said he'd help us find the way, Tadarissa Boom,
And not get lost or go astray...

הרבה פעמים הקטעים הקשים ביותר לתרגום הם הקצרים ביותר - מונחים או ביטויים שבמילה או שתיים משדרים לקורא הקשר תרבותי או פוליטי שלם, שאובד בתרגום. בעיקר בקטעי הדיאלוג חייב התרגום להיות קצר וקולע כמו בדיבור שוטף, ובניגוד לנארטיב, קשה מאוד להוסיף הנהרות לתוך הדיאלוג. לדוגמה, כשאורה מתיישבת במונית של הנהג הוותיק שלה, סמי, שהביא איתו לנסיעה ילד חולה, ואורה מנסה להבין מי הילד ומה הוא עושה שם:

היא רכנה קדימה ושאלה מה יש לו. סמי אמר שהילד חולה. היא שאלה איך קוראים לו, וסמי פלט, רמי. תקראי אותו רמי. היא שאלה, ראמי או רמי? רמי, רמי, פטר אותה.

מה שאורה בעצם שואלת כאן זה: "האם זה ילד ערבי (=ראמי) או יהודי (=רמי)?" הכוונה ברורה לכל קורא ישראלי, אבל לא סביר שקורא אנגלי יידע מה ההבדל בין "ראמי" ל"רמי" ויבין למה זה משמעותי. במקרה הזה לא הצלחתי למצוא פתרון ש"משתיל" הסבר, ולכן נאלצתי להשתמש בתרגום מילולי ולקוות שמרבית הקוראים יבינו כי יש כאן הבדל שאולי קשור לזהות אתנית או דתית:

She leans forward and asks what's wrong with him. Sami says the boy is sick. She asks his name, and Sami says quickly, "Rami. Call his name Rami." She asks, "Raami or Rami?" "Rami, Rami," he replies.

או כשאורה מתארת כיצד אילן לימד את בנם הקטן לדבר:

הוא פשוט דיבר אליו כל הזמן. היה לוקח אותו לגן בבוקר, ומדבר על כל מה שהם ראו בדרך. מחזיר מהגן, ומדבר אתו על מה שהיה בגן, ושואל שאלות, ודורש תשובות, ולא מוותר לו. אבות נגד שתיקה.

שלוש המילים האחרונות הן כמובן פרפראזה או פרודיה על "אמהות נגד שתיקה", וכל קורא ישראלי מזהה זאת מיד. אך התנועה לא מוכרת מחוץ לישראל, ולכן תרגום מילולי לאנגלית יאבד את כל רובדי המשמעות של המקור. בסופו של דבר נאלצתי להוסיף הנהרה בדיאלוג:

It was like a one-man protest movement: Fathers Against Silence.

אחד הנושאים המרכזיים של הרומן הוא הורות. הקטעים שמתארים את ילדותם של עופר ואדם, ואת מכלול הרגשות, הקשיים וההנאות שכרוכים בגידול ילדים, הם בעיניי אחד המרכיבים המרגשים והאמיתיים ביותר בספר. הקטעים האלה כוללים כמובן הרבה דיאלוגים בין הילדים, ובהם אי-הבנות, משחקי מילים, חרוזים, ועוד מורכבויות שמקשות על המתרגם. בקטע הבא, אדם הפעוט עובר תקופה שבה הוא אוהב לדבר עם עצמו כל הזמן, וללוות במעין קריינות את מעשיו ומחשבותיו:

אדם עכשיו הולך למטבח ויעשה לו לבד סלט, אבל סכין אסור, סכין מסוכן. גם גפרור אסור? לא, טיפש, גפרור מגופרר.

תרגום מילולי היה חסר משמעות לחלוטין כאן, ולכן המצאתי את הפתרון הבא, שמתרחק קצת מהטקסט המקורי מבחינת התוכן, אך שומר על רוח הדברים:

Adam is going into the kitchen now, and he's going to make himself a snack. What should he put in his sandwich? And which should he put in his sand-what?

ולי לא נותר אלא להתפעל ולקוות שג'סיקה תמשיך לנצל את היצירתיות המופלאה הזו ולאפשר לקוראי אנגלית להינות מספרי איכות בעברית.

עמי ארגמן הוא מתרגם עברית-אנגלית-עברית המתגורר באזור וושינגטון שבארה"ב. עמי משתתף ותורם באופן קבוע בפורומים שונים של מתרגמי עברית, כולל רשימת את".

Networking for Translators

By Ruth Ludlam

Having just completed four years of membership in a networking group, I would like to share some networking advice with my fellow translators. I will first provide some tips that anyone can use, and then I will discuss networking groups.

The premise behind networking is that each person is the hub of a net of other people. Networking happens when two individuals talk about their needs and think of ways to help each other through their networks of contacts. Ultimately, networking is a mutual experience, but sometimes it works indirectly rather than as a simple exchange. Successful networking is based on an attitude of giving. Instead of meeting people and trying to sell your services to them, think of how you can help them with their own needs.

The first step in successful networking is knowing how to present yourself. Take some time to think about how you would explain to a new acquaintance what you do for a living and what sort of customers or contacts you are looking for. Describe what sort of problems you solve, or what needs you satisfy, for your customers. Focus on the specific sort of work you want to do most.

Make sure all your relatives and friends know exactly how you like to present yourself, so they can listen out for opportunities for you and identify potential customers of the sort you are looking for. Take any chance to talk about your profession, even at social events. This is not inappropriate, since you are aiming to help people who may need your services. Our professional identity is an important part of who we are.

Always carry with you the essential tools: business cards, diary, address book, and pen. Today many people's diary and address book are on their mobile phones, but it is important to carry a pen anyway. Business cards should

look professional and contain basic contact details: name, profession, phone number, email address, and website. As translators, we may want to have bilingual cards. Always give people two business cards, saying: "One for you and one for you to give to someone else who may be interested". You should also create a consistent system for filing business cards you receive. Some people scan them or type the information into a database; others file the cards themselves in folders or boxes.

When meeting a new person, remember to listen and ask questions. Some good questions to ask a professional you have just met: How did you get

into this line of work? What do you enjoy most about what you do? What sort of contacts are you interested

in meeting? And, most importantly: How can I help you? Then take their business card, and make some notes (either on the card or in a notebook, diary, or on your phone), recording where and when you met the person, and if you promised to do something for them, such as introduce them to a contact or send them some information.

Then, within the next 1-2 days, follow up. This is the most important stage in networking, and many people neglect it. The follow-up can be a phone call or email. Introduce yourself again, saying where you met, and if you promised to help, this is the time to deliver. One meeting does not make someone into a contact, and the relationship has to be developed and nurtured.

Sometimes, when meeting new people, you can already arrange a further meeting with them for a later date. This is why you need to carry your diary at all times. If you know you want a meeting, the sooner you make a firm appointment, the better. Then call to confirm the meeting the day before.

Attend meetings of professional bodies (like the ITA) and more general meetings, such as chamber of commerce meetings, and any conferences or lectures that interest you. I have found that many business people at these events consider translating an interesting occupation. At these meetings, wear your name tag on the upper right side of your chest, since when people shake hands, their gaze tracks from the shaking hands along the right arm, up to the name tag, then to the face. Never wear a name tag at waist level, as this is not a part of the body most people want strangers staring at!

Finally, for a more serious networking education, join a dedicated networking group. For four years, I was a member of the Haifa Chapter of BNI (Business Network International). The group contains one representative of each occupation, and members try to bring in new customers for each other. The group meets each week for a breakfast meeting. Members learn how to present their business and to interact with other professionals.

I learned a lot from my time in BNI. I started out rather shy and introverted, and gradually gained confidence in public speaking. My fellow members gave me useful feedback on my presentation of my occupation. Obviously, I made many useful contacts with a large number of local professionals from all walks of life. I also filled the various leadership roles within the chapter, and even served as the President, chairing the meetings and running the group. This experience of leadership taught me a lot about myself, and would have been difficult to obtain in my normal position as a self-employed freelancer. Networking groups are not for everyone.

Membership requires a serious commitment to attend the weekly meetings and find customers for fellow members, and a willingness to learn and change. Most members cover the cost of membership, and more, from the referrals they receive. For two of the four years of my membership, referrals accounted for a third of my income. If you feel this might suit you, attend one meeting of your local group.

You can find details of the BNI groups around the country at www.bni.co.il. There are also other similar networking organizations.

Ruth Ludlam is a translator specializing in academic material in the Humanities and Social Sciences (Heb-Eng and Eng-Heb). Visit her blog, Reality and Fiction, <http://ruthludlam.blogspot.com>.

מאת: גיל בן-טובים

רשימת הטיפים הארגונומיים שלהלן היא תוצאה של עבודת שטח שבדקה אלפי משתמשי מחשב. הקפדה על הטיפים המוצעים כאן יכולה למנוע בעיות אורטופדיות קשות ולהקל מיידית על כאבים קיימים.

1. מעטים יודעים כי בישיבה מול מסך המחשב חשובה התמיכה באמות הידיים בזמן ההקלדה והשימוש בעכבר. רבים מקלידים כאשר הזרועות תלויות באוויר, ללא תמיכה בפרק כף היד. מנח זה גורם לעומס עצום על חגורת הכתפיים והגב התחתון.

2. הנחת אמות הידיים על משטח תמיכה אורטופדי מרופד המתחבר לשולחן היא הפתרון לבעיה.

3. ישיבה בגובה הנכון היא קריטית. חשוב להקפיד שחגורת הכתפיים תהיה רפויה בזמן שמשעינים את אמות הידיים על המשטח. ישיבה בגובה לא מתאים גורמת להרמת כתפיים או לכיפוף ומהווה עומס עצום על חגורת הכתפיים.

4. הקפידו לעבוד כאשר המסך ממוקם בדיוק לפניכם. מסך הממוקם בצד יגרום עד מהרה לפריצת דיסק צווארית.

5. מסך מחשב מוגבה מדי יגרום לבעיות צוואריות קשות. הקפידו שמסגרת המסך העליונה תהיה בגובה העיניים.

6. הקפידו להזיז כל אביזר (קופסת מחשב, פח, תיקים) הממוקם ליד הרגליים על מנת לאפשר ישיבה נינוחה.

7. מומלץ לא להשתמש במגירת מקלדת. מגירת המקלדת מפריעה מאוד לרגליים ולא מאפשרת תמיכה באמות הידיים.

8. הקפידו לאפשר לעכבר תנועה חופשית ופנו לו מקום מרווח. תנועת היד עם העכבר צריכה להיות רחבה כשהציר שלה הוא מפרק הכתף ולא מפרק כף היד. ההמלצה כיום היא להשתמש בעכבר ארגונומי אנכי המוריד את העומס מכף היד.

9. בצעו בדיקות ראייה לעיתים קרובות. ראייה לא תקינה גורמת לעיוותי צוואר וללחץ רב על הצוואר משום שהגוף מנסה לפצות על ליקוי הראייה.

10. רצוי למקם את הטלפון בצד הנגדי ליד המשתמשת בעכבר.

11. רצוי לשבת ישיבה דינאמית וסימטרית ככל הניתן, כלומר ישיבה ללא משענת, שילוב רגלים פעם בימין ופעם בשמאל, על כדור "פיטבול" או על כיסא ברכיים.

12. הקפידו על כבלי מסך, עכבר ומקלדת ארוכים ומשחררים על מנת שתוכלו למקמם בהתאם לצורך שלכם ולא להתאים את עצמכם לכבלים קצרים מדי. תופעה זו מאפיינת משתמשי מחשב רבים שמארגנים את עמדת העבודה בהתאם לאילוצים הקיימים.

13. רצוי לבחור שולחן עבודה עם כמה שפחות הפרעות לרגליים (ללא לוח קדמי) וכמה שפחות אמצעי אחסון המפריעים לישיבה מרווחת ולאפשרות לבצע תרגילי מתיחות תוך כדי עבודה.

גיל בן-טובים הוא מומחה לארגונומיה, מנכ"ל ובעלים של חברת ארגו פור יו בע"מ המתמחה בהתאמת סביבת העבודה לבריאות ואיכות חיים ולתכנון עמדות עבודה ארגונומיות.
www.ergoshop.co.il

צבאיות מנוכסות ותרבות: צילום "נכון" לא נכון

מאת: שחר פלד

כבר מזמן כפרו הבלשנים באפשרותה של שפה נטולת אידיאולוגיה ודחו בשאט נפש את אותה תחושה אינטואיטיבית-נאיבית שלכל מילה בשפה אחת יש מילה מקבילה בשפה אחרת בעלת אותה משמעות. ועם זאת, למרות ההסכמה הרווחת והמפתיעה למדי בין מתרגמים שאין אפשרות להמיר תכנים משפה לשפה בשלמותם, מכיוון שיש גווי השתמעויות שלעד יהיו שונים - אנו חוזרים ונתקלים בתרגומים "נאיביים" וחסרי אינטרוספקציה, דווקא במקומות שטעונים פחי-משמעות כאלה. במיוחד כאשר מדובר בתרגום כתבים דתיים, אורבות למתרגם סכנות.

אחד הנושאים התיאולוגיים היותר שנויים במחלוקת, הוא רעיון התשובה. אל מול רעיון התשובה היהודי הסובב בעיקר את ציר התיקון המעשי - כמאמר הידוע: "...עד שירצה את חברו" - והביקורת על מי שלא תיקן את מעשיו¹ כ"טובל ושרץ בידו" - העמידה הנצרות תזה אחרת הסובבת בעיקר את ציר החרטה והצער - באופן התואם את המהלך המרכזי של הנצרות הבוחל ב"מעשים" כאמצעי לגאולה ובוחר בממדים הפנימיים של נפש המאמין כזירה המרכזית של המאבק התיאולוגי.

צאתם לאור של כמה מכתבי מרטין לותר בשפה העברית² היא הזדמנות יוצאת דופן לעמוד על משחק המראות שבין התרבות היהודית והנוצרית, לא רק משום שלותר עצמו עסק בדיוק במשחק זה בתרגומו מחדש את כתבי הקודש, אלא גם בגלל עצם קריאתו העברית המחודשת של לותר בעיני מתרגם אקדמאי עברי להלן "המתרגם העברי". בהקשר זה מעניין לעמוד על משחקי השפה שיוצר המתרגם עם טקסט שיסודותיו התיאולוגיים שאובים מטקסטים עבריים.

נוכל להתחקות אחר התופעה המרתקת של תרבות בולעת תרבות בולעת תרבות, דרך בחינת האופן שבו תרגומים לכתבים דתיים שונים משתמשים במונחים מקבילים-זהים, ויוצרים הזחה סמנטית רדיקלית עד כדי העברת מסרים מנוגדים. כך למשל, בתרגום זה שיצא לאחרונה באוניברסיטת תל-אביב נעשה שימוש מעניין במילה "תשובה" - באופן המחזיר כביכול עטרה ליושנה והוא מאוד "נאות" מבחינה תרגומית - אך חוטא לעצם מהלכו של לותר ולרקע התרבותי שעמד מאחורי הנוסח הלטיני שלו.

1 ועוד יותר מכך - מהלכים היסטוריים מעשיים המנוסחים בלשון תשובה: ושב... את שבתיך... וקבצך מכל העמים אשר הפיצך..."

2 מרטין לותר - ארבעה חיבורים תיאולוגיים. הוצאת רמות - אוניברסיטת תל-אביב, תורגמו מלטינית על ידי רן הכהן.

טענתי המרכזית היא שלא ניתן באופן בלתי-מעמיק לתרגם Penitentiam כ"תשובה" גם אם באופן מקורי היה המונח הלטיני מקביל לעברי, משום שהמטענים הסמנטיים של מונח זה כבר הסיטו אותו לשדה סמנטי אחר לגמרי. המתרגמים של לותר לאנגלית ולצרפתית בחרו במונחים הגונזים בתוכם את הלטינית: "pénitence" בצרפתית (במשמעויות של חרטה וסיגוף) ו-"repentance"³ באנגלית (במשמעויות של חרטה וצער). כאשר בוחנים את המשמעות הלקסיקלית של מונחים אלו במילונים מקובלים של השפות האמורות, מגלים תוכן סמנטי הקשור לעולמה של הנצרות דווקא ולא לעולמה של היהדות. התרגום העברי המדובר, מקים "עולה של תשובה" על ה-penitentiam הלטיני ובכך "משיב" כביכול עטרה לישנה ופשוט מחמיץ לחלוטין את התוכן הסמנטי.

יתרה מזאת, גם אם נקבל גישה מנוכרת כזאת לתכנים שתרבויות יוצקות במילים, חומר הנושא בו עסק המתרגם העברי אמור היה להאיר את עיניו, שכן כל מפעלו של לותר היה דווקא לתקוף קונספציה של "תשובה" המקנה ערך למעשים כתיקון לחטאים.

כלומר כוונתו המפורשת של לותר - ב-Penitentiam היא הצער והחרטה - לא התשובה וכפי שנראה להלן זה בדיוק היה המסר המרכזי של לותר ושל ממשיכי דרכו בגוונים השונים של הפרוטסטנטיות. דהיינו, שהכפרה מקורה רק באמונה ובסליחתו של ישו, הקשורה קשר הדוק עם ייסורי החרטה והצער הפנימיים של המאמין, ואין לה ולא כלום עם מעשיו של האדם.

נקודה מהפכנית זו דווקא - בה שינה ישו את רעיון התשובה, מאקט בעל השלכות מעשיות לאקט של חרטה פנימית - היא הנקודה שמדגיש לותר ב-95 התיזות של שטרי המחילה. מאותה סיבה בדיוק הוא בוחל בכנסיה הקתולית שהזריקה תוכן של "תשובה" לתוך "החרטה" הנדרשת - וקבעה, בניגוד לדעתו הנחרצת של לותר, במסגרת עקרונות היסוד של הנצרות, שיש אפשרות לתיקון המציאות באמצעות מעשים - במקרה זה קניית כתבי מחילה.

3 מילון קיימברידג' מביא:

Definition: repent verb [I] FORMAL to be very sorry for something bad you have done in the past and wish that you had not done it:

מתוך תרגום בלתי-מעמיק, הנאמן על פני השטח למקורות ה"עבריים" או "היהודים" הקדמונים של הנצרות, מגיע המתרגם העברי להכרעות תרגומיות העומדות בסתירה ישירה לתוכן הסמנטי של הטקסט אותו הוא מבקש לתרגם. וכך תרגם את ה"תזה הראשונה":

לטינית - מקור	תרגום לאנגלית	תרגום לצרפתית	תרגום לעברית (רן הכהן)	תרגום כותב המאמר
1. Dominus et magister noster Iesus Christus dicendo 'Penitentiam agite etc.' omnem vitam fidelium penitentiam esse voluit.	1. Our Lord and Master Jesus Christ, when He said Poenitentiam agite, willed that the whole life of believers should be repentance.	1. En disant "faites pénitence...", notre Seigneur et Maître Jésus-Christ a voulu que toute la vie des fidèles soit une pénitence.	1. אדוננו ומורנו ישו כריסטוס, באומרו "עשו תשובה וגו" ⁴ , "רצה שכל חיי המאמינים יוקדשו לתשובה.	כאשר אדוננו ומורנו יזוס קריסטוס קרא: "התחרטו וגו", רצה שכל חיייהם של המאמינים יהיו חרטה".

אין ספק שהמתרגם העברי היה חולק כבוד ללותר ולתרגומו לו היה מעיין ביתר דקדוק בדרכו של לותר עצמו כמתרגם - כפי שמעיד לותר במכתב שהוא כותב אודות תרגומו לתנ"ך בספטמבר 1530. במכתבו יוצא לותר להגנתם של שינויים שהכניס בטקסט הלטיני בעת תרגומו לגרמנית - במטרה לשקף בדיוק נקודה זו הנדונה: "אתה שואל אותי מדוע בפרק השלישי של 'אל הרומיים' תרגמתי את דבריו של פאולוס: 'Arbitramur hominem iustificari ex fide absque operibus' במילים: 'אנו טוענים שאדם יוצדק בלא מעשי התורה אלא רק באמונתו בלבד'.

4 המתרגם העברי מציין את המקור כמתי ד-17: המובא כאן בתרגומו של דליטש: "מן-העת ההיא החל ישוע לקרא קרוא ואמור שובו כי מלכות השמים קרבה לבוא". (נעתקים מלשון יוון ללשון עברית על ידי החכם פראפעסאר פראנץ דעליטש ז"ל). ובאנגלית: From that time Jesus began to preach, and to say, Repent: for the kingdom of heaven is at hand. ויש לשאול מדוע, אם החליט לאמץ את הכרעתו של דליטש לגבי "שובו" - לא בחר בתרגום iesus כ"ישוע" אלא הסתפק ב"ישו" היהודי המסורתי (אם כי בהשמטת הגרשיים ה-non-politically correct).

אתה גם אומר לי שהפפיסטים (הקתולים) מקימים מהומה מפני שהטקסט של פאולוס אינו מכיל את המילה 'בלבד' (solum)... לא הסתמכתי, אף לא פעלתי על פי אופייה של השפה כאשר הכנסתי את המילה 'solum' (בלבד) ביאל הרומיים, ג; כאילו הייתה בטקסט עצמו, מאחר ומשמעות דבריו של פאולוס הצריכה זאת בדחיפות ודרשה זאת. הוא דן כאן בדגש המרכזי של הדוקטרינה הנוצרית - דהיינו שהאמונה בישו מצדיקה אותנו ללא מעשים של תורה. למעשה הוא דוחה לחלוטין את כל המעשים...דבריו, ברורים מאוד - "ללא מעשים" שום מעשים כלל! ואם אין מעשים, הרי שחייבת זו להיות האמונה בלבד... "הו איזו תורה נהדרת, קונסטרוקטיבית ובלתי-פוגענית הייתה זו שהייתה מלמדת שמעשים יכולים להושיע ולא רק האמונה. זה יהיה כמו לומר שאין זה מותו של ישו לבדו שלוקח מאיתנו את החטא שלנו, אלא שמעשינו קשורים איכשהו לעניין זה. זו באמת הייתה דרך יפה לכבד את מותו של ישו, לומר שמעשינו עוזרים לכך, ושמה שמותו של ישו עושה גם מעשינו יכולים לעשות - שאנו שווים לו בטוב ובכוח. זהו השטן עצמו שאינו יכול לעולם להפסיק לנאץ את דמו של ישו"⁵.

אם לותר הרחיק לכת והוסיף מילים לתנ"ך כדי להבהיר נקודה תיאולוגית זו - האם לא ראוי היה כי המתרגם העברי, יהיה נאמן לנושא תרגומו - וישמור על רוחו הנוצרית הייחודית, מבלי ל"יהד" אותו ולהחזירו "בתשובה" לחיק היהדות?⁶

שחר פלד הוא מתרגם וכותב פרילנס בעל ניסיון של 30 שנה. רוב תרגומיו הם עשרות אלפי הדפים עלומי השם שמייצר הפרילנס בזיעת מקלדתו ותיזוזי עכברו. בין תרגומיו האחרונים: "חוק העמים" של ג'ון רולס. ספרו האחרון, "מגרסת הזהויות", בוחן את האקדמיה כתופעה תרבותית וכמכוננת זהות.

5 מתוך, Project Wittenberg by Dr. Gary Mann <http://www.tentmaker.org/tracts/LutherLetter.html>
6 עד כדי תרגום vere penitens, שבהקשר האמור ניתן ביתר נאמנות לתרגם: "מתחרט אמיתי" בנוסח: "בעל תשובה אמיתי" - ראה תזה 31: Quam rarus est vere penitens, tam rarus est vere indulgentias redimens, i. e. rarissimus).

דברים לאמנין

מאת: ד"ר הדר פרי

לא פעם שומעים בחדשות משפטים כגון אלו: "עם סגירת המסחר בבורסה, נרשמו המדדים הבאים"; "לאחר דיון נתקבלה ההחלטה הבאה". הבאה, הבא, הבאים - אין העניין סובלם כאן. המשמעות של הבא היא העתיד להיות, שלאחרי זה. כלומר הבא הוא הניגוד של זה, והמילה האנגלית next היא תרגומו לאנגלית. להלן כמה דוגמאות: "העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא" (אבות ד, כא); "לשנה הבאה בירושלים הבנויה" (אגדה של פסח).

אם אין ניגוד בין הזה ובין הבא, אין לומר הבא; זה תרגום בלתי מוצדק מלועזית the following. והלוא יש הבדל בין next ובין following. במקום הבא יש ביטויים עבריים עתיקים ופשוטים יותר: הזאת, האלה, הזה, ואלו הם. להלן דוגמאות מן המקורות: "וידבר אלוהים את כל הדברים האלה לאמר: אנוכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים..." (שמות כ, ב); "אז ישיר ישראל את השירה הזאת: עלי באר, ענו לה" (במדבר כא, יז).

וכאשר יש מספר לדברים ובאים לפרט אותם, מומלץ להקדים את המספר, כמו שאפשר לראות מן הדוגמאות האלה: "שלושה דברים ניתנו על תנאי: ארץ-ישראל, בית המקדש ומלכות בית דוד" (מכילתא יתרו, פרשה ב); "שלוש מתנות טובות נתן הקדוש-ברוך-הוא לישראל, וכולן לא ניתנו אלא על ידי ייסורים, ואלו הן": תורה וארץ-ישראל ועולם-הבא (ברכות, ה, א); "שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, אלו הם: תורה ותשובה וגן-עדן וגיהנום וכיסא-הכבוד ובית-המקדש ושמו של משיח" (פסחים נד, א).

ד"ר הדר פרי היא עורכת לשון ומנקדת. בהשכלתה היא בעלת תואר שלישי בערבית מטעם אוניברסיטת בר-אילן. עוד פרטים ורשימות בנושאי לשון אפשר למצוא באתר שלה www.hadarperry.wordpress.com

The Pantomime Problem

By Meir Turner

I have always viewed the neutrality required of interpreters as a boon, not a burden. But there is one recurring situation in which the neutrality I am sworn to maintain places me in a moral quandary. It occurs in the rare Examination-Before-Trial (perhaps one in twenty) in civil cases during which a lawyer for, or some family member of, the party being deposed sits across the table from me and signals answers to the deponent seated beside me.

The signals the lawyer gives his client are often simple head or hand motions indicating “no,” “yes,” or “don’t know.” Sometimes a lawyer mouths words and sometimes it’s a whole pantomime. The lawyers who cue their clients are not all equally brazen in their signaling and the deponents are not all equally adept at unobtrusively following those signals. To avoid arousing the suspicion of the inquiring attorney, the deponent sometimes looks away from his own attorney and misses a critical cue. Then there are times when I recognize the word being mouthed, but the deponent at my side, for whom it is intended, does not.

Last year one man was so frustrated that his message was not getting across to his wife, his face actually turned red and became contorted. I began wondering how strong his heart was and whether we would end up with a medical emergency. He finally released some of his frustration by looking at his wife with disgust and mouthing the Hebrew word for “stupid.”

With some, the cuing is subtle and intermittent; with others, it is very blatant and frequent. Should I do nothing when faced with the former but scream bloody murder when the latter occurs? Should I use tact and hint to the cheats that they better stop or I will expose them?

Almost always, the deposing attorney remains unaware of the silent drama being played under his nose. He is not, however, entirely at fault for failing to pick up the deception, since the prompter is often out of his sight-lines.

Although use of peripheral vision could sometimes uncover the deceit, the deposing attorney cannot be expected to guard against it while he is concentrating on the questions and answers, perusing papers and busily taking notes in long hand.

I suspect that sometimes the attorney's obliviousness is actually denial. He gets an inkling of what is going on and either dreads a confrontation with his out-of-control colleague or else finds it too shocking to be true. I have often wished to counter the deceit with irony: "The interpreter requests that the deponent's attorney stop signaling answers to his client because the interpreter finds it distracting."

Whenever I have discussed these goings-on with the court reporter, who usually has an excellent view of these theatrics, she says it's none of her business. Often the first opportunity to tell the deposing attorney, in private, about the problem is when the deposition is over. But by then I am thoroughly disgusted and I make a bee-line for the door.

During one deposition I pleaded for an emergency run to the bathroom, intending to phone the deceived attorney from the outer office while he was still sitting in the conference room. But the deponent decided to stroll out of the room as well, and so I could not carry out my plan undetected.

Pointing out the irregularity can be problematic. The following are some possible scenarios:

- If it causes a cancellation of the deposition, the agency that sent me would blame me for it, saying I should have minded my own business. It may also never rehire me. The interpreting agency's primary interest is the bottom line. It cares about lawyers' integrity only insofar as it relates to their prompt payment of the agency's invoices.

- If I expose the problem the moment it first occurs, in front of everyone, the deposing lawyer may well complain that I should have told him in private. He might say I caused an uproar which he, using his diplomatic skills, would have avoided.
- Once I point out the deceit, the dishonest lawyer will deny it and, not inconceivably, may sue me. If that happens, I think it unlikely that either the attorney I alerted or the agency that sent me will foot my legal bills.
- I could be attacked by both attorneys for pointing out the deceit. I do not want to malign the legion of hard working, conscientious lawyers out there, but among those attorneys hired to conduct depositions there is a small minority of hacks who care more about getting through the deposition (or, when they are paid by the hour, stretching it out), than about its integrity. Such an attorney might actually rebuke me, saying that I am imagining things and that, in any case, it is not my role to raise the issue of unethical conduct.
- It is also not unknown for lawyers on opposite sides to be in collusion. I have good reason to believe that in one case I worked on, the plaintiff's attorney promised the opposing, insurance company's attorney a kickback. In such a case I would be attacked by both attorneys since I would be jeopardizing their scheme.

Just imagine my position once the agency that hired me hears both sides claim that I made baseless accusations.

I have been told that my distress is an over-reaction, especially since the witness and his attorney can concoct and rehearse falsehoods prior to the deposition. Deponents have also been known to take bathroom breaks during a deposition in order to ask their lawyers how to answer a question. If the deponent sits next to his own lawyer, the latter can even, conceivably, give "yes" and "no" foot signals, if the signals are coordinated beforehand.

I can try to console myself that the deposing lawyer might be a bigger rogue than his adversary, and that the deposing lawyer's client will lie even more blatantly when it is his turn to testify. I can try to blame the victimized attorney for not exercising caution by keeping the deponent's lawyers within his line of vision.

I can blame the deceived lawyer for not barring from the deposition those who are not a party to the action. Their presence rarely benefits him and constitutes a needless additional risk. Surely it is not the interpreter's moral obligation to advise an attorney how he should conduct the deposition.

But all these arguments do not extricate me from my quandary. While I cannot imagine keeping silent when a lawyer hires me directly, it would be an unthinkable betrayal of trust. What shall I do when, as is normally the case, I am sent to a deposition by an agency? To whom do I owe my loyalty? To the agency that hired me, to the lawyer who hired the agency that hired me, or to my conscience, which is not for hire?

Let me preempt a possible attack from any self-righteous reader who feels I should be reproached for my past silence. I have interpreted at more than 400 depositions in the last decade and have encountered the "pantomime problem" on perhaps twenty occasions. Extrapolate this to the number of depositions being held every year and it becomes clear that countless interpreters and court reporters are aware of this offense, as are numerous attorneys who have witnessed their co-counsels perpetrating it. To my knowledge no one has ever raised this issue in public.

Meir Turner is a simultaneous Hebrew-English interpreter who lives in New York City. This article was originally published in *Proteus*, Vol. VII, No. 4, 1988.

רשימת חלי נפקידים וחברי וועד

חברי הועד המנהל

פסקל אמוזיג-בוקספן (יו"ר) - chair@ita.org.il

אסתר הלק (סגנית יו"ר) - deputy@ita.org.il

מוריס צורף (מזכיר) - info@ita.org.il

פרי זמק (גזבר) - treasurer@ita.org.il

שרה ירקוני

אלירם ברוידא

לאה אהרוני

גימאל עאשור

סוזי שפירא

חברי ועדת ביקורת

גילה בליץ

שרה ברקוביץ

אלן קליימן

תגובות, רשימות, ומאמרים לפרסום אפשר לשלוח למערכת "תרגימא" - targima@ita.org.il

השימוש בקומיקס נעשה ברשות. www.JohnHartStudios.com

אגודת המתרגמים בישראל, ת"ד 16173, תל-אביב 61161

targima@ita.org.il